

зміни в економіці, що передбачають реорганізацію ринку праці на новій основі. Ринок праці має бути різновекторним і спрямовуватися як на внутрішні, так і на зовнішні сегменти [2].

Наріжним каменем існування якісного ринку праці є зацікавлення людей для повернення в країну із перспективою безпечного проживання та економічного зростання. Водночас, необхідна реалізація ще низки заходів, як реінтеграція ветеранів, збільшення участі жінок у сферах, які вважалися переважно чоловічими, створення інклюзивного середовища для розширення участі людей з інвалідністю, перекваліфікація кадрів та професійна адаптація, тощо.

Наразі, відповідні проєкти в Україні вже існують, втім для повноцінного відновлення та досягнення сталого економічного розвитку необхідна, крім закінчення війни, прозора економічна політика, та взаємна відповідальність кожного за всіх.

Література:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>.

2. Орел Ю.Л., Прочан А.О., Нестеренко О.П.. Перспективи післявоєнного відновлення економіки України: реалії сьогодення/ АКАДЕМІЧНІ ВІЗІЇ/ Випуск 31/2024

Антонюк Д.А.

доктор економічних наук, професор

Жуков В.В., аспірант

Національний університет «Запорізька політехніка»,

м. Запоріжжя, Україна

ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА ТА РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ

Збройні конфлікти у світі залишають після себе катастрофічні наслідки для країн, які стають полем військових дій. Пошкоджується життєво важлива інфраструктура, страждає екосистема, руйнуються підприємства, що призводить до значних соціально-економічних та демографічних втрат. Порушуються міжнародні економічні зв'язки, знижуються інвестиції у розвиток, зростає частка населення, яке потребує соціальної підтримки, що в кінцевому результаті знижує загальний рівень добробуту в країні.

Кожен збройний конфлікт має свої специфічні риси, залежно від тривалості, масштабу руйнувань та інтенсивності. Втім, усі конфлікти без винятку призводять до руйнування, хаосу та людських і матеріальних втрат. Передусім, наслідки військових дій відображаються на втраті людського капіталу як в коротко-, так і в довгостроковій перспективі. На всіх етапах відновлення країни, а також під час конфлікту, значний вплив мають економічні та соціальні позиції, які країна займала до початку війни.

Протягом останнього десятиліття Україна стикається з масштабними випробуваннями та соціально-економічними потрясіннями, які завдають суттєвих втрат, але водночас створюють нові можливості для розвитку. Довготривала війна значною мірою порушує функціонування соціально-економічної системи країни, зокрема ринку праці, та вимагає стратегічного підходу до відбудови й структурних змін у післявоєнний період.

Згідно з демографічними показниками, в Україні продовжує знижуватися показники народжуваності, і цей негативний тренд ще більше посилюється у зв'язку з поточними соціально-економічними та безпековими викликами. Триваюча збройна агресія Російської Федерації спричиняє зростання рівня смертності та скорочення тривалості життя.

Крім того, міграційні процеси набувають значного масштабу. Станом на червень 2023р. статус тимчасового захисту в країнах ЄС отримали близько 5,1 мільйона громадян України, а ще близько 1,5 мільйона перебувають на території Російської Федерації та Республіки Білорусь. Переважна більшість цих вимушених мігрантів мають вищу або

незавершену вищу освіту, що підкреслює потенціал відтоку висококваліфікованих кадрів. Паралельно, близько 4,9 мільйона громадян України отримали офіційний статус внутрішньо переміщених осіб.

До початку повномасштабної агресії, станом на 1 січня 2022 р., в Україні було зареєстровано близько 500 тис. учасників бойових дій, з яких понад 38 тис. становили жінки. Однак після повномасштабного вторгнення Російської Федерації кількість учасників бойових дій та ветеранів війни постійно зростає, що висуває нові вимоги до державної політики у сфері соціальної підтримки та реінтеграції ветеранів.

За прогнозними розрахунками, вже у найближчі роки кількість ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих може досягти 2 млн осіб, що становить близько 10% населення держави [1].

Війна призводить до глибинної трансформації суспільства, і успішність процесу реконструкції значною мірою залежатиме від його здатності переосмислити майбутні шляхи розвитку, які суттєво відрізнятимуться від довоєнного періоду. Післявоєнне відновлення України потребуватиме значних ресурсів, ефективного організаційного підходу та цілеспрямованих зусиль усіх сторін (держави, науки, бізнесу, суспільства).

Ключовий аспект відбудови полягає у розробці моделі, здатної вирішувати численні гуманітарні виклики, відновлювати критичну інфраструктуру, що зазнала руйнувань, і забезпечувати пошук нових фінансових та матеріальних джерел, а також їх раціональний розподіл.

У процесі відновлення в регіонах України виникатиме значна потреба у робочій силі для подолання наслідків збройної агресії, відбудови інфраструктури, промислових об'єктів, житлового фонду та інших критично важливих елементів економіки. Це, своєю чергою, спричинить необхідність внутрішнього переміщення робочої сили. У цьому контексті постає нагальна потреба у проведенні структурних змін в економіці, спрямованих на реорганізацію ринку праці на нових засадах. Ринок праці має бути різновекторним, орієнтованим як на внутрішній, так і на зовнішній попит.

Основою успішного функціонування ринку праці стане стимулювання громадян до повернення в країну з перспективою безпечного проживання і сталого економічного зростання. Важливо реалізувати додаткові заходи, зокрема реінтеграцію ветеранів, залучення жінок у раніше гендерно обмежені галузі, створення інклюзивного середовища для людей з інвалідністю, перекваліфікацію кадрів та професійну адаптацію.

Незважаючи на те, що деякі проекти вже впроваджуються, для досягнення повного відновлення та сталого економічного розвитку необхідні як завершення військових дій, так і впровадження прозорої економічної політики, а також усвідомлення взаємної відповідальності кожного громадянина за спільний добробут.

Війна в Україні спричинила значні соціально-економічні та демографічні втрати, що вимагають ретельно продуманого підходу до післявоєнної відбудови та відновлення ринку праці. Успішна відбудова країни потребує інтеграції різних соціальних груп, структурних змін в економіці та розробки нової моделі ринку праці, яка зможе задовольнити як внутрішній, так і зовнішній попит. Залучення громадян до повернення в країну, створення безпечних умов для проживання та економічного зростання, реінтеграція ветеранів, забезпечення рівних можливостей для жінок і людей з інвалідністю – це ключові кроки для забезпечення сталого розвитку.

Література:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>.

2. Орел Ю.Л., Прочан А.О., Нестеренко О.П. (2024). Перспективи післявоєнного відновлення економіки України: реалії сьогодення. *Академічні візії*, (31). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1060>.